

Běla Kolářová

Výtvarnice a fotografka Běla Kolářová se narodila 24. března 1923 v Terezíně. V 60. letech 20. století byla členkou skupiny Křižovatka. Fotografii se věnuje od roku 1956. Pracuje nejen s fotoaparátem, ale také pouze s fotografickou deskou. V současné době se však věnuje, vedle fotografie, asamblážím. Od již zmíněných 60. let patří její výtvarné dílo k experimentálním přínosům v českém výtvarném umění. Svými díly je zastoupena ve významných veřejných sbírkách v ČR a v zahraničí.

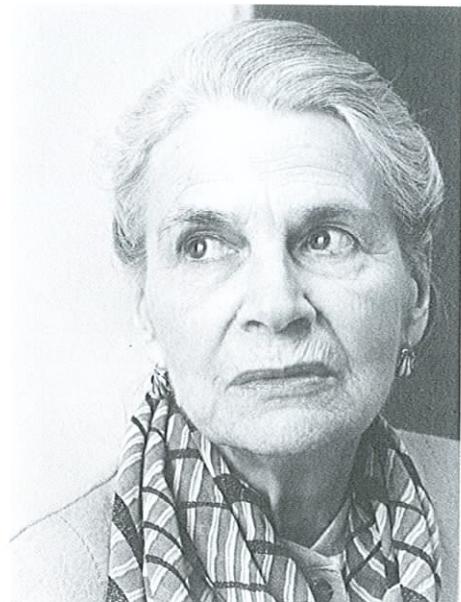

foto Karel Kestner

Běla Kolářová patří k výrazným experimentálním umělcům, kteří se u nás postupně prosazovali od konce 50. a počátku 60. let. Po válce začínala klasickou fotografií. Po určité době došla k umělým negativům, nabízejícím řadu možností. Zaznamenávala struktury proměnlivých přírodních tvarů a drobných předmětů. Nejrůznější prvky mnohokrát zvětšovala a rozvíjela tak novou estetickou kvalitu. Pozornost totiž upoutávala souvislosti, kterých si v menším měřítku nelze všimnout. Ztrácí se původní význam zvoleného motivu, vnímáme jenom skladbu s jejím tvarovým bohatstvím. Běla Kolářová rozděluje umělé negativy na různé druhy. Ve vegetážích a fotokolážích promítala struktury či předměty přímo na papír. Ve stopách je otiskovala do parafinu rozestřeného na celuloidové destičce. Vedle vosku začala užívat i jiné materiály (lepidla, laky, tuše, vosky). Zkoušela spoutat světlo různými způsoby, hledala předměty a látky, které by jí k tomu mohly posloužit (sítka, rámečky, prodrávavé plechy). Někdy si tvary sama připravovala, vystříhovala je z papíru, vytvářela kresbu proškrabáváním desek. Ve fotokolážích doplňovala rozmanitě utvářené struktury s pravidelně či nepravidelně posouvanými prvky. Práce s materiály jí dovolovala světelné proměny. Rozvíjela rytmicky členěné obrazce, v nichž nikdy plně neprevází řád ani náhoda. Uplatnila také princip roláže, v níž zpřeházela původní uspořádání obrazu. Pozoruhodná je skupina rentgenogramů, které vznikaly kruhovým otáčivým pohybem papíru, čímž se utvářely soustředné kruhy. Důležitou součástí jejího díla jsou aranžované fotografie, v nichž tvořila kompozici organizováním všedních předmětů. Nejatraktivnější projekty spojené s životem ženy se promítly do půvabných kaligrafí různě se stáčejících a překrývajících pramenů vlasů, které se později staly i součástí asambláží. Před polovinou 60. let rozšířila své výtvarné prostředky o derealizaci, v nichž měnila původní fotografie řadou po sobě jdoucích zásahů v nově interpretované obrazy. Jde například o portréty básníků či spisovatelů, které rozrývala a překrývala různými strukturami.

Ještě před polovinou 60. let vytvořila Běla Kolářová první asambláže, v nichž se rozšířily její výrazové možnosti. Opět v nich uplatnila obyčejné předměty, tentokrát ovšem přímým

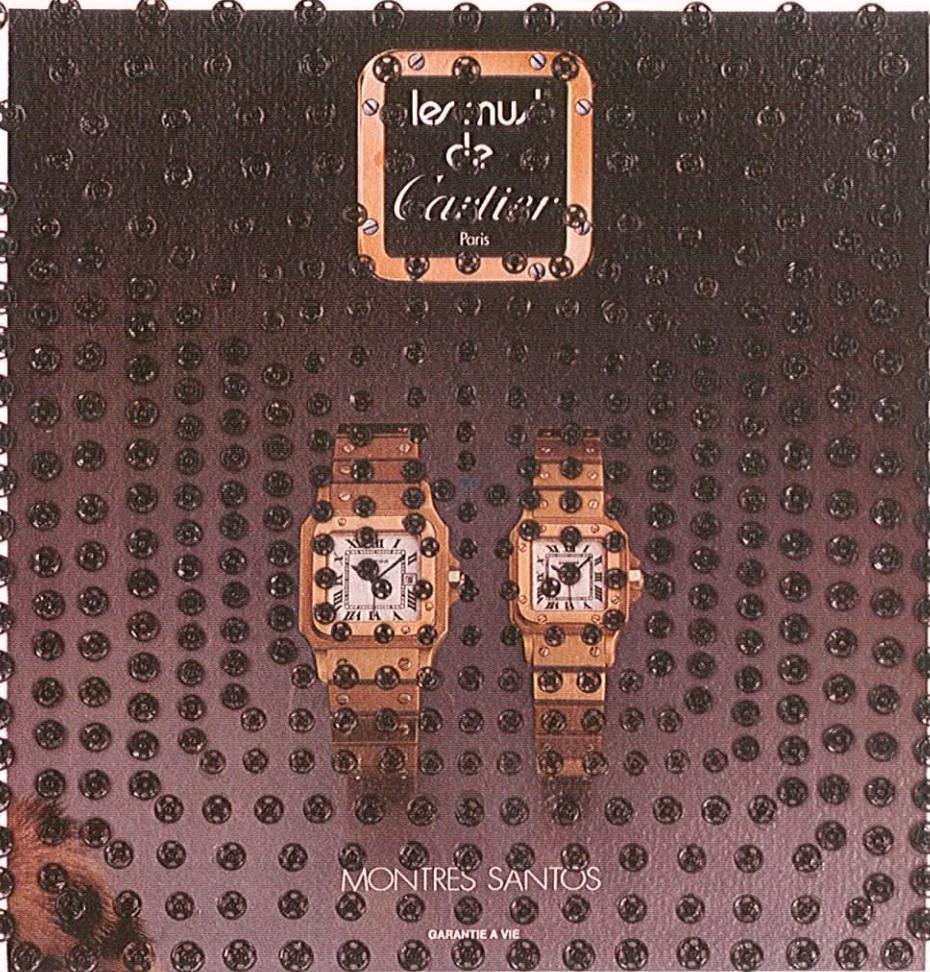
včleněním. Vrádila je do určitých souvislostí, jejich kompozici dala jasný řád. S ním spojila hravost a dekorativní citelní, které pronikaly do skladby utvářené ze stejných nebo obdobných prvků (sponky, patentky, zápalky, korálky, kovové podložky). Po polovině 60. let vznikaly asambláže z žiletek, které dodnes působí zvlášť přesvědčivě. Ženský svět vstoupil do kreseb líčidly. Půvabné jsou také vzorníky barev, v nichž se uplatňuje cit pro vyvážení skladby tvarů i barevných tónů. Každé téma se rozvíjelo v celých cyklech, dokud se jeho možnosti nevyčerpaly. Běla Kolářová dospěla i ke krajní geometrické abstrakci, hraničící s minimalistickým názorem. V některých asamblážích však řád narušuje nebo dokonce rozbití, aby znova převážila volně utvářená struktura (například ve variacích s kancelářskými svorkami). Někdy užívá kontrast mezi pozitivem a negativem, což zřejmě souvisí s jejím fotografickým vnímáním skutečnosti. V průběhu 70. let pokračovala Běla Kolářová dál v nastoupené cestě. Rozvíjela objevy z předchozího desetiletí, propojovala technické postupy, rozširovala výrazové spektrum. Objevovala nové metody, které logicky a přirozeně vyplývaly z jejího způsobu myšlení a práce. Její dílo se stávalo jakýmsi deníkem, do něhož se promítaly nejrůznější situace a příběhy. Počátkem 80. let rozvinula variace na starší motivy, geometrické tvary nabyla na složitosti, zároveň se prohloubil a rozvinul cit pro ornament. V tvorbě posledních let uplatnila Běla Kolářová dosavadní zkušenosť a ve svých asamblážích dosáhla syntézy, do níž se promítá stále narůstající svoboda v užití výtvarných prostředků, ve spojení zdánlivě nesouvisejících motivů, v prolínání nejrůznějších vlivů a přitom zachování vlastního autentického názoru. Řád se doplňuje s hrou náhody, přísnost vystřídala uvolněnost a smysl pro pohyb rozobil statickou skladbu. Dochází také k návratům k fotografickým experimentům, v nichž začala autorka zkoušet i možnosti barvy. Uskutečňuje své záměry vycházející z vlastních objevů a reagující na současnost. Tvorba Běly Kolářové se již zřetelně zapsala do dějin českého umění 20. století. Příznačné je pro ni osobité vnímání našeho prostředí a ztvárnění představ. Její projev si uchovává základní rysy, ale neustruň a uchoval si možnost dalšího vývoje.

Jiří Machalický

Galerie Magna, Bieblova 3, 702 00 Ostrava / výstava potrvá od 12. 7. do 18. 8. 2006

Tento projekt je realizován za finanční podpory statutárního města Ostravy
a Městského obvodu Moravská Ostrava a Přívoz

Úběžník času, 1988, asambláž, 60 x 60 cm